

pervenit usque ad singularitatem formæ sensibilis, & materialis. Intellectus igitur divinus potest cognoscere singularia, non autem humanus.

9. Præterea. Sequeretur inconveniens, quod Philosophus I. de Anima text. comm. lxxx. contra Empedoclem inducit, scilicet Deum esse insipientissimum, si singularia non cognoscit, quæ etiam homines cognoscunt.

Hæc autem probata veritas etiam Scripturæ Sacræ auctoritate confirmatur: dicitur enim Hebr. 1v. 13. *Non est ulla creatura invisibilis in conspectu ejus.* Error etiam contrarius excluditur Eccli. xvi. 16. *Non dicas: A Deo abscondar: & ex summo quis mei memorabitur?*

Pater etiam ex dictis, qualiter objectio in contrarium facta non recte concludit. Nam id quo intellectus divinus intelligit, etsi immateriale sit, est tamen & materiæ, & formæ similitudo, sicut primum principium productivum utriusque.

CAPUT LXVI.

Quod Deus cognoscit ea quæ non sunt.

I. Part. 9. xiv. art. 9.

Secundo ostendendum est quod Deo non deest notitia eorum, etiam quæ non sunt.

1. Ut enim ex supradictis cap. LXVI. pater, eadem est comparatio scientiæ divinæ ad res scitas quæ scibilium ad scientiam nostram. Est autem hæc comparatio scibilis ad nostram scientiam, quod scibile potest esse absque eo quod ejus scientia à nobis habeatur (ut ponit exemplum Philosophus in Prædicamentis cap. ad aliquid, de circuli quadratura) non autem è converso. Talis ergo erit comparatio divinæ scientiæ ad res alias, quod etiam non existentium esse potest.

2. Item. Cognitio divini intellectus comparatur ad res alias sicut cognitio artificis ad artificia, cum per suam scientiam sit causa rerum. Artifex autem suæ artis cognitione, etiam ea quæ nondum sunt artificia, cognoscit: formæ enim artis ex ejus scientia effluit in exteriorem materiam ad artificiariorum constitutionem: unde nihil prohibet in scientia artificis esse formas quæ nondum exterius prodierunt. Sic igitur nihil prohibet, Deum eorum quæ non sunt, notitiam habere.

3. Præterea. Deus cognoscit alia à se per essentiam suam, in quantum est similitudo eorum quæ ab eo procedunt, ut ex supradictis cap. LIV. pater. Sed cum essentia Dei sit infinitæ perfectionis, ut supra cap. XLII. ostensum est, quælibet autem alia res habeat esse, & perfectionem terminatam; impossibile est quod universitas rerum aliarum adæquet essentia divinæ perfectionem. Extendit igitur se vis suæ representationis ad multo plura quam ad ea quæ sunt. Si igitur Deus totaliter virtutem, & perfectionem essentia suæ cognoscit, extendit se ejus cognitio non solum ad ea quæ sunt, sed etiam ad ea quæ non sunt.

4. Amplius. Intellectus noster secundum illam operationem qua cognoscit quod quid est, notitiam habere potest etiam eorum quæ non sunt actu: potest enim equi, vel leonis essentiam comprehendere omnibus hujusmodi animalibus interemptis. Intellectus autem divinus cognoscit ad modum cognoscentis quod quid est, non solum definitiones, sed etiam enuntiabilia, ut ex supradictis cap. LIX. patet. Potest

igitur etiam eorum quæ non sunt, notitiam habere.

5. Adhuc. Effectus aliquis in sua causa præcognosci potest, etiam antequam sit, sicut cognoscit Astrologus eclipsem futuram ex consideratione ordinis cælestium motuum. Sed cognitio Dei est de rebus omnibus per causam: se enim cognoscendo, qui est omnium causa, alia quasi suos effectus cognoscit, ut supra cap. XLIX. ostensum est. Nihil igitur prohibet quin etiam quæ nondum sunt cognoscatur.

6. Amplius. Intelligere Dei successionem non habet, sicut nec ejus esse. Est igitur totum simul semper manens, quod de ratione æternitatis est; temporis autem duratio successione prioris, & posterioris extenditur. Proportio igitur æternitatis ad totam temporis durationem est sicut proportio indivisibilis ad continuum, non quidem ejus indivisibilis quod terminus continui est, quod non adest cuilibet parti continui (hujus enim similitudinem habet instans temporis) sed ejus indivisibilis quod extra continuum est, cuilibet tamen parti continui, sive puncto in continuo signato coexistit: nam cum tempus motum non excedat, æternitas quæ omnino extra motum est, nihil temporis est. Rursum, cum æterni esse nunquam deficiat cuilibet tempori, vel instanti temporis præsentialiter adest æternitas: cujus exemplum utcumque in circulo est videre: punctum enim inter circumferentias signatum, etsi indivisibile sit, non tamen cuilibet puncto alii secundum situm coexistit simul: ordo enim situs continuitatem circumferentiæ facit; centrum vero quod est extra circumferentiam, ad quodlibet punctum in circumferentia signatum directe oppositionem habet. Quidquid igitur in quacumque parte temporis est, coexistit æterno, quasi præsens eidem, etsi respectu alterius partis temporis sit præteritum, vel futurum. Æterno autem non potest aliquid præsentialiter coexistere nisi toti: quia successionis durationem non habet. Quidquid igitur per totum decursum temporis agitur, divinus intellectus in tota sua æternitate intuetur quasi præsens: nec tamen quod quadam parte temporis agitur, semper fuit existens. Relinquitur igitur quod eorum quæ secundum decursum temporis nondum sunt, Deus notitiam habet.

Per has igitur rationes apparet quod Deus non entium notitiam habet; non tamen omnia non entia eandem habent habitudinem ad ejus scientiam: ea enim quæ non sunt, nec erunt, nec fuerunt, à Deo sciuntur quasi ejus virtuti possibili. Unde non cognoscit ea ut existentia aliquo modo in seipsis, sed existentia solum in divina potentia; quæ quidem à quibusdam dicuntur à Deo cognosci secundum notitiam simplicis intelligentiæ. Ea vero quæ sunt præsentia, præterita, vel futura nobis cognoscit Deus secundum quod sunt in potentia sua, & in propriis causis, & in se ipsis: & horum cognitio dicitur notitia visionis. Non enim Deus rerum quæ apud nos nondum sunt, videt solum esse quod habent in suis causis, sed etiam illud quod habent in se ipsis; in quantum ejus æternitas est præsens sua indivisibilitate omni tempori; & tamen omne esse quocumque rei Deus cognoscit per essentiam suam: nam sua essentia est representabilis secundum multa quæ non sunt, nec erunt, nec fuerunt: ipsa etiam est similitudo virtutis cujuslibet causæ, secundum quam præexistunt effectus in causis: esse etiam cujuslibet rei quod habet in se ipsa, est ab ea exemplariter deductum. Sic igitur non entia cognoscit Deus; in quantum aliquo modo habent esse vel in potentia Dei, vel in causis suis, vel in se ipsis: quod rationi scientiæ non obsistit.

His

His autem quæ præmissa sunt, etiam Scripturæ Sacræ auctoritas testimonium perhibet: dicitur enim Eccli. xxiiii. 29. *Domino enim Deo antequam crearentur, omnia sunt agnita; sicut & post perfectum (1) cognoscit omnia: & Hierem. 1. 5. Priusquam te formarem in utero, novi te.*

Pater autem ex prædictis quod non cogimur dicere, sicut quidam dixerunt, Deum universaliter singularia cognoscere, quia cognoscit ea in causis universalibus tantum; sicut qui cognoscere eclipsem hanc, non prout hæc, sed prout provenit ex oppositione; cum ostensum sit cap. LV. quod divina cognitio se extendit ad singularia prout sunt in se ipsis.

CAPUT LXVII.

Quod Deus cognoscit singularia contingentia futura.

EX his autem jam aliquo modo patere potest quod contingentium singularium ab æterno Deus infallibilem scientiam habuit; nec tamen contingentia esse desistunt.

1. Contingens enim certitudini cognitionis non repugnat, nisi secundum quod futurum est, non autem secundum quod præsens est: contingens enim cum futurum est, potest non esse; & sic cognitio æstimantis ipsum futurum esse, falli potest: fallitur enim, si non erit quod futurum esse æstimavit: ex quo autem præsens est, pro illo tempore non potest non esse; potest autem in futurum non esse. Sed hoc non jam pertinet ad contingens prout præsens est, sed prout futurum est; unde nihil certitudini sensus deperit quum quis videt currere hominem, quamvis hoc dictum sit contingens. Omnis igitur cognitio quæ supra contingens fertur prout præsens est, certa esse potest. Divini autem intellectus intuitus ab æterno fertur in primum quodque eorum quæ temporis cursu peraguntur, prout præsens est, ut supra cap. LXVI. ostensum est. Relinquitur igitur quod de contingentibus nihil prohibet Deum ab æterno scientiam infallibilem habere.

2. Item. Contingens à necessario differt, secundum quod unumquodque in sua causa est: contingens enim sic in sua causa est ut non esse ex ea possit, & esse; necessarium autem ex sua causa non potest non esse: secundum id vero quod utrumque horum in se est, non differt quantum ad esse supra quod fundatur verum: quia in contingentibus secundum id quod in se est, non est esse, & non esse, sed solum esse; licet in futurum contingens possit non esse. Divinus autem intellectus ab æterno cognoscit res non solum secundum esse quod habent in causis suis, sed etiam secundum esse quod habent in se ipsis. Nihil igitur prohibet ipsam habere æternam cognitionem de contingentibus infallibilem.

3. Amplius. Sicut ex causa necessaria sequitur effectus certitudinaliter, ita ex causa contingentis completa, si non impediatur. Sed cum Deus cognoscat omnia, ut ex supradictis cap. L. patet, scit non solum causas contingentium, sed etiam ea quibus possunt impediri. Scit igitur per certitudinem an contingentia sint, vel non sint.

4. Adhuc. Effectum excedere suam causam perfectionem non contingit, interdum tamen ab ea deficit: unde cum in nobis causetur cognitio ex rebus, contingit interdum quod necessaria non per modum necessitatis cognoscimus, sed probabilitatis. Sicut au-

tem apud nos res sunt causa cognitionis, ita divina cognitio est causa rerum cognitarum. Nihil igitur prohibet ea in se contingentia esse de quibus Deus necessariam scientiam habet.

5. Præterea. Effectus non potest esse necessarius, cujus causa est contingens: contingit enim effectum esse, remota causa. Effectus autem ultimi causa est & proxima, & remota. Si igitur proxima fuerit contingens, ejus effectum contingentem oportet esse, etiam si causa remota necessaria sit; sicut plantæ non necessario fructificant, quamvis motus Solis sit necessarius, propter causas intermedias contingentes. Scientia autem Dei etsi sit causa rerum scitarum per ipsam, est tamen causa remota (2) earum. Igitur necessitati scitorum contingentia non repugnant, cum contingat causas intermedias contingentes esse.

6. Item. Scientia Dei vera non esset, & perfecta, si non hoc modo res evenirent sicut Deus eas evenire cognoscit. Deus autem, cum sit cognitor totius esse, cujus est principium, cognoscit unumquemque effectum non solum in se, sed etiam in ordine ad quaslibet suas causas proximas. Ordo autem contingentium ad suas causas proximas est ut contingenter ex eis proveniant. Cognoscit igitur Deus aliqua evenire, & contingenter evenire: sic igitur divinæ scientiæ certitudo, & veritas rerum contingentiam non tollit.

Pater igitur ex dictis quomodo objectio cognitionum contingentium in Deo repugnans sit repellenda: non enim posteriorum variatio prioribus variabilitatem inducit, cum contingat ex causis necessariis primis effectus ultimos contingenter producere. Res autem à Deo scitæ, non sunt priores ejus scientiæ, sicut apud nos est; sed sunt ea posteriores: non enim sequitur, si id quod est à Deo scitum, variari potest, quod ejus scientia possit falli, vel qualitercumque variari. Secundum consequens igitur decipimur. Sed quia nostra cognitio rerum variabilium variabilis est, propter hoc in omni cognitione hoc necessario accedere putatur.

Rursum, quum dicitur, Deus scit, vel scivit hoc futurum; medium quoddam accipitur inter divinam scientiam & rem scitam, scilicet tempus in quo est locutio; respectu cuius id quod à Deo scitum dicitur, est futurum; non autem respectu divine scientiæ est futurum, quæ in momento æternitatis existens, ad omnia præsentialiter se habet, respectu cuius, si tempus locutionis de medio subtrahatur, non est dicere hoc esse cognitum, quasi non existens; ut locum habeat quæstio, qua queritur, an possit non esse; sed sic cognitum diceretur à Deo ut jam in sua essentia visum: quo posito non remanet prædictæ quæstioni locus: quia quod jam est, non potest quantum ad illud instans non esse. Deceptio igitur accidit ex hoc quod tempus in quo loquimur, coexistit æternitati; vel præteritum, quod designatur cum dicitur, Deus scivit. Unde habitudo temporis præteriti, vel præsentis ad futurum, æternitati attribuitur; quod omnino ei non competit; & ex hoc accidit secundum accidens falli, ut in rebus futuris hoc.

Præterea, si unumquodque à Deo cognoscitur sicut præsentialiter visum, sic necessarium est scire quod Deus cognoscit; sicut necessarium est scire sedere ex hoc quod sedere videtur. Hoc autem non necessarium est absolute, velut à quibusdam dicitur, necessitate consequentis, sed sub conditione, vel necessitate consequentiæ: hæc enim conditionalis est necessaria: Si videtur sedere, sedet: unde etsi condi-

(1) Vulgata respicit, (2) Al. ejus, (3) ob omnia videtur ab. (4) dicitur in scripturis à ang. 57. (5)

tionalis in categoriam transferatur, ut dicatur; quod videtur sedere, necesse est sedere: patet eam de dicto intellectam, & compositam, esse veram; de re vero intellectam, & divisam, esse falsam: & sic in his, & in omnibus similibus, quae Dei scientiam circa contingentia oppugnantes argumentantur, secundum compositionem, & divisionem falluntur.

Quod autem Deus futura contingentia sciat, etiam auctoritate Scripturae sacrae ostenditur: dicitur enim Sapient. viii. 8. de divina sapientia: Signa, & monstra scit antequam fiant, & eventus temporum, & saeculorum: & Eccli. xxxix. 24. Non est quidquam absconditum ab oculis eius; (1) a saeculo, & usque in saeculum respicit: & Isaiæ xlviii. 5. Prædixi tibi ea tunc, antequam venirent, indicavi tibi.

CAPUT LXVIII.

Quod Deus cognoscit motus voluntatis.

I. Part. quest. lxxi. art. 4.

Deinde oportet ostendere quod Deus cogitationes mentium; & voluntates cordium cognoscat. In virtute causae, quum ipse sit universale essendi principium.

1. Omne enim quod quocumque modo est, cognoscitur a Deo, in quantum suam essentiam cognoscit; ut supra cap. xlix. ostensum est. Ens autem quoddam in anima est, quoddam in rebus extra animam. Cognoscit igitur Deus omnes huius entis differentias, & quae sub eis continentur. Ens autem in anima est quod est in voluntate, vel cogitatione. Relinquitur ergo quod Deus ea quae sunt in cogitatione, & voluntate, cognoscat.

2. Amplius. Sic Deus cognoscendo suam essentiam alia cognoscit, sicut per cognitionem causae cognoscitur effectus. Omnia igitur Deus cognoscit, suam essentiam cognoscendo, ad quae sua causalitas extenditur. Extenditur autem ad operationes intellectus, & voluntatis: nam quum quaelibet res operetur per suam formam, a qua est aliquid esse rei, oportet fontale principium totius esse, a quo est etiam omnis forma, omnis operationis principium esse, quum effectus causarum secundarum in causis primis principalibus reducuntur. Cognoscit igitur Deus cogitationes, & affectiones mentis.

3. Item. Sicut esse suum est primum, & per hoc omnis esse causa; ita suum intelligere est primum, & per hoc omnis intellectualis operationis causa. Sicut igitur Deus cognoscendo suum esse, vel intelligendo, cognoscit esse cuiuslibet rei; ita cognoscendo suum intelligere, & velle, cognoscit omnem cogitationem, & voluntatem.

4. Adhuc. Deus non solum cognoscit res secundum quod in se ipsis sunt, sed etiam secundum quod sunt in causis suis, ut ex supradictis cap. lxxvi. patet: cognoscit enim ordinem causae ad suum effectum. Sed artificialia sunt in artificibus per intellectum, & voluntatem artificum, sicut res naturales sunt in causis suis per virtutes causarum: sicut enim res naturales assimilant sibi suos effectus per suas virtutes activas, ita artifex per intellectum inducit formam artificiatam, per quam assimilatur suae arti; & similis ratio est de omnibus quae a proposito aguntur. Scit igitur Deus & cogitationes, & voluntates.

5. Item Deus non minus cognoscit substantias in-

tellectuales quam ipse, vel nos substantias sensibiles; cum substantiae intellectuales sint magis cognoscibiles, puta magis in actu existentes. Informationes autem, & inclinationes substantiarum sensibilibus cognoscuntur & a Deo, & a nobis. Quum igitur cogitatio animae sit per informationem quamdam ipsius, affectio autem quaedam sit inclinatio ipsius ad aliquid, nam ipsam inclinationem rei naturalis appetitum naturalem dicimus; relinquitur quod Deus cogitationes, & affectiones cordium cognoscat.

Hoc autem testimonio sacrae Scripturae confirmatur: dicitur enim in Psalm. viii. 11. Scrutans corda, & renes Deus: & Proverb. xv. 11. Infernus, & perditio coram Deo: quanto magis corda filiorum hominum? & Joan. 11. 25. Opus ei non erat ut quis testimonium perhiberet de homine, ipse enim sciebat quid esset in homine. Dominum autem quod habet voluntas supra suos actus, per quod in eius est potestate velle, vel non velle, excludit determinationem virtutis ad unum, & violentiam causae exterioris agentis; non autem excludit influentiam superioris causae, a qua est ei esse, & operari; & sic remanet causalitas in causa prima, quae Deus est, respectu motuum voluntatis, ut sic Deus se ipsum cognoscendo, huiusmodi cognoscere possit.

CAPUT LXIX.

Quod Deus cognoscit infinita.

I. Part. quest. xiv. art. 12. & I. Sent. dist. xxxix. quest. 11. art. 3. & de verit. quest. 11. art. 9.

Post hoc ostendendum est quod Deus infinita cognoscat.

1. Cognoscendo enim se esse causam rerum, alia a se cognoscit, ut ex superioribus cap. xlix. patet. Ipse autem est causa infinitorum, si infinita sunt entia: est enim omnium eorum quae sunt, causa. Est igitur infinitorum cognoscitivus.

2. Item. Deus suam virtutem perfecte cognoscit, ut ex supra dictis cap. xlvii. & xlix. patet. Virtus autem non potest cognosci perfecte, nisi cognoscantur omnia in quae potest, quum secundum ea quantitas virtutis quodammodo attendatur. Sicut autem virtus, quum sit infinita, ut ostensum est supra cap. xlix. ad infinita se extendit. Est igitur Deus infinitorum cognitor.

3. Amplius. Si Dei cognitio ad omnia se extendit quae qualitercumque (2) modo sunt, ut ostensum est cap. lxxvi. oportet quod non solum cognoscat ens actum, sed etiam ens in potentia. Sed in rebus naturalibus est infinitum in potentia, nisi non actu, ut probat Philosophus in III. Physic. text. comm. viii. Cognoscit igitur Deus infinita, sicut unitas, quae est principium numeri, infinitas species numerorum cognosceret, si cognosceret quidquid est in se in potentia: est enim unitas potentia omnis numerus.

4. Amplius. Deus per essentiam suam, sicut quoddam medio exemplari alia cognoscit. Sed quum sit perfectionis infinita, ut supra cap. xlii. ostensum est; ab ipso exemplari possunt infinita, habentia infinitas perfectiones, quia nec aliquid unum eorum, nec quaelibet plura exemplata perfectionem exemplaris adaequare possunt; & sic semper remanet novus modus quo aliquid exemplatum ipsum imitari possit. Nihil igitur prohibet ipsum per essentiam suam infinita cognoscere.

Præ-

(1) Vulgata a saeculo usque in saeculum. (2) An redundat modo? vel legendum qualicumque modo.

5. Præterea. Esse Dei est suum intelligere. Sicut igitur suum esse est infinitum, ut ostensum est cap. xlii. ita suum intelligere est infinitum. Sicut autem se habet finitum ad finitum, ita se habet infinitum ad infinitum. Si igitur secundum intelligere nostrum, quod finitum est, finita capere possumus, & Deus secundum suum intelligere infinitum infinita capere potest.

6. Præterea. Intellectus cognoscens maximum intelligibile, non minus cognoscit minora, sed magis, ut patet per Philosophum in III. de Anima text. com. vii. quod ex hoc provenit, quia intellectus non corrumpitur ex excellenti intelligibili, sicut sensus, sed magis perficitur. Sed si accipiantur infinita entia, sive sint ejusdem speciei, ut infiniti homines, sive infinitarum specierum, etiamsi aliqua, vel omnia essent infinita secundum quantitatem, si hoc esse possibile, universum eorum esset minoris infinitatis quam Deus: nam quodlibet eorum & omnia simul haberent esse receptum, & limitatum ad aliquam speciem, vel genus; & sic secundum aliquod esset finitum, unde deficeret ab infinitate Dei, qui est infinitus simpliciter, ut supra cap. iv. ostensum est. Quum igitur Deus perfecte se ipsum cognoscat, nihil prohibet eum etiam illam summam infinitorum cognoscere.

7. Adhuc. Quanto aliquis intellectus est efficacior, & limpidiior in cognoscendo, tanto ex uno potest plura cognoscere; sicut omnis virtus quanto est forrior, tanto est magis unita. Intellectus autem divinus secundum efficaciam, sive perfectionem est infinitus, ut supra cap. xlii. ostensum est. Potest ergo per unum, quod est sua essentia, infinita cognoscere.

8. Præterea. Intellectus divinus est perfectus simpliciter, sicut & eius essentia. Nulla igitur perfectio intelligibilis ei deest. Sed id ad quod est in potentia intellectus noster, est ejus perfectio intelligibilis; est autem in potentia ad omnes species intelligibiles; species autem huiusmodi sunt infinitae: nam etiam numerorum species infinitae sunt, & figurarum. Relinquitur igitur quod Deus omnia infinita huiusmodi cognoscat.

9. Item. Quum intellectus noster sit cognoscitivus infinitorum in potentia (potest enim in infinitum species numerorum multiplicare) si intellectus divinus non cognosceret infinita etiam actu, sequeretur quod vel plurimum esset cognoscitivus intellectus humanus quam divinus, vel quod intellectus divinus non cognosceret omnia actu quorum est cognoscitivus in potentia: quorum utrumque est impossibile, ut ex supradictis, cap. lxxi. & lxxvi. patet.

10. Adhuc. Infinitum cognitioni repugnat, in quantum repugnat numerationi: nam partes infiniti numerati secundum se impossibile est, quasi contradictionem implicans. Cognoscere autem aliquid per numerationem suarum partium, est intellectus successive cognoscentis partem post partem, non autem intellectus simul diversas partes apprehendens. Quum igitur divinus intellectus absque successione cognoscat omnia simul, non magis impeditur cognoscere infinita quam finita.

11. Amplius. Omnis quantitas in quadam multiplicatione partium consistit, & propter hoc numerus est prima quantitas. Ubi ergo pluralitas nullam differentiam operatur, ibi nec aliquid quod quantitatem consequitur, aliquam differentiam facit. In cognitione autem Dei plura hoc modo cognoscuntur ut unum; quum non per diversas species, sed per

unam speciem, quae est Dei essentia, cognoscantur: unde & simul multa cognoscuntur a Deo; & ita in Dei cognitione nullam differentiam pluralitas facit. Ergo nec infinitum, quod quantitatem consequitur. Nihil ergo differt ad intellectum divinum infinitorum, & finitorum cognitio; & sic quum cognoscat finita, nihil prohibet etiam eum cognoscere infinita.

Huic autem consonat quod in Psalm. cxlvi. 5. dicitur: Et sapientia ejus non est numerus.

2. Patet etiam ex praedictis quare intellectus noster infinitum non cognoscit, sicut intellectus divinus.

Differt autem intellectus noster ab intellectu divino quantum ad quatuor, quae hanc differentiam faciunt.

Primum est quod intellectus noster simpliciter finitus est, divinus autem infinitus.

Secundum est quod quum intellectus noster diversa per diversas species cognoscat, non potest in infinita secundum unam cognitionem, sicut intellectus divinus.

Tertium est ex hoc proveniens, quod intellectus noster quia per diversas species diversa cognoscit, non potest simul multa cognoscere; & ita infinita cognoscere non posset nisi successive ea numerando: quod non est in intellectu divino, qui simul multa intuetur quasi per unam speciem visa.

Quartum est quod intellectus divinus est eorum quae sunt, & eorum quae non sunt, ut ostensum est.

Patet etiam quomodo verbum Philosophi, I. Physic. text. com. xxxv. quo dicit, quod infinitum, secundum quod infinitum, est ignotum, praesenti sententiae non obviat: quia quum infiniti ratio quantitatis competat, ut ipse dicit, infinitum ut infinitum cognosceretur, si per mensurationem suarum partium notum esset: haec enim est propria cognitio quantitatis. Sic autem Deus non cognoscit; unde, ut ita dicatur, non cognoscit infinitum, secundum quod est infinitum, sed secundum quod ad suam scientiam se habet ac si esset finitum, ut ostensum est.

Sciendum est tamen, quod Deus infinita non cognoscit scientia visionis, ut verbis aliorum utamur quia infinita non sunt actu, nec fuerunt, nec erunt; quum generatio ex neutra parte sit infinita secundum fidem catholicam: scit tamen infinita, scientia simplicis intelligentiae, prout scit etiam quae non sunt: scit enim Deus infinita quae nec sunt, nec erunt, nec fuerunt, quae tamen sunt in potentia creaturae; & scit etiam infinita quae sunt in potentia sua, quae nec sunt, nec erunt, nec fuerunt.

Unde quantum ad quaestionem de cognitione singularium pertinet, responderi potest per interemptionem majoris: non enim singularia sunt infinita; si tamen essent, nihilominus Deus ea cognosceret.

CAPUT LXX.

Quod Deus cognoscit vilia.

I. Part. quest. xxii. art. 3. ad 3.

Hoc autem habito, ostendendum est quod Deus cognoscit vilia, & quod hoc nobilitati scientiae ejus non repugnat, sed attestatur.

1. Quanto enim aliqua virtus activa est forrior, tanto in remotiora suam actionem extendit, ut etiam in sensibilibus actionibus apparet. Vis autem divini intellectus in cognoscendo res, similis ut virtuti activae: intellectus enim divinus non recipiendo a rebus cognoscit, sed magis per hoc quod eis influit. Quum